

کنترل الکترونیکی متهمین و مجرمین

ترجمه: سید رضا احسان پور

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی
دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران

ehsanpour@gmail.com

کلمات کلیدی: کنترل الکترونیک، جرم، رایانه،
شبکه اصلاح و درمان، مراقبت، مجرم

چکیده

کنترل الکترونیکی می‌تواند نسبت به شماری از متخلصین، گروه‌ها و موقعیت‌های خاص مورد استفاده قرار گیرد، به عنوان مثال می‌توان از سامانه مزبور جهت کنترل متهمین که هنوز به اتهام آنها رسیدگی به عمل نیامده است و یا سایر کسانی که در دوره آزادی مشروط^۷ و یا دوره تعليق مجازات^۸ قرار دارند استفاده نمود. در برخی سیستم‌های حقوقی، از کنترل الکترونیکی جهت نظارت بر نوجوانان^۹ و بزرگسالان^{۱۰} استفاده می‌شود مطالعات انجام گرفته در این رابطه اثبات کرده است که استفاده از روش مزبور نتایج مشتبه را بدنبال داشته است لکن در مقابل، این حقیقت نیز قابل توجه است که نرخ تکرار جرم^{۱۱} توسط مجرمین که از طریق سامانه مزبور مورد کنترل قرار گرفته‌اند و سایر مجرمین که کنترل‌های سنتی به آنها اعمال می‌شود، تقریباً برابر است.

مسائل مهمی که پیرامون کنترل الکترونیکی مطرح می‌شود عمدتاً بر چهار محور قانونی بودن کنترل الکترونیکی، تاثیر آن بر مجرم و خانواده وی، هزینه‌بردار بودن آن و پرهیز از گسترش شدن شبکه‌ای آن^{۱۲} در چرخش می‌باشد. هنگامی که برای نخستین بار، سامانه کنترل الکترونیکی مورد استفاده و ترویج قرار گرفت این نگرانی به وجود آمد که شاید سامانه مزبور منجر به نقض حقوق اساسی مجرمان گردد.

مفهوم کنترل الکتریکی مجرمان، نخستین بار توسط دکتر روپرن شوارتزگل^۱ در دهه ۶۰ میلادی بر سر زبان‌ها قرار گرفت پس از آن حدود ۲۰ سال طول کشید تا مفهوم مزبور در مقام عمل متبلور گردد. برنامه کنترل الکتریکی مجرمان در بسیاری از نقاط دنیا عمده‌تر در آمریکا، انگلستان و کانادا به منظور کاستن از میزان جمعیت کیفری زندان‌ها مورد استفاده قرار گرفت. در حال حاضر، برنامه‌های کنترل الکترونیکی در راستای اهداف کاربران خود از ابزارهای نظیر دستگاه‌های ارسال پیام کوتاه استفاده می‌نماید. برخی از این دستگاه‌ها به ارسال پیام^۲ به مرکز پردازش اطلاعات می‌پردازند. این دستگاه از سه بخش اساسی تشکیل شده است: رایانه مرکزی^۳، دستگاه گیرنده^۴ و ابزار ارسال پیام.^۵ دستگاه ارسال پیام به همراه پیام به همراه گیرنده نصب شده و از طریق خط تلفن، پیام‌های خاصی را به رایانه مرکزی صادر می‌نماید. به محض اینکه ارسال پیام‌های مزبور از طرف دستگاه ارسال پیام^۶ شروع و یا متوقف گردد، دستگاه گیرنده، اطلاعات مزبور را ثبت و به رایانه مرکزی انتقال می‌دهد. روش دیگر در کنترل الکترونیکی مجرمان، استفاده از سامانه برقراری ارتباط نامنظم با مجرمان می‌باشد. در این روش، رایانه مرکزی در ساعت‌ها مشخص و یا به صورت اتفاقی، با مجرم مورد نظر تماس برقرار کرده و نتیجه را به ثبت می‌رساند. در آینده نزدیک امید است که با استفاده از سامانه تعیین موقعیت جهانی، بتوان کوچکترین حرکت مجرمین را نیز زیر نظر قرار داد.

به افراد تبهکار این اجازه را می‌داد تا موقعیت مکانی وی را بدست آورده و حرکات او را زیر نظر داشته باشند. قاضی لاو، پس از آن یکی از متخصصین الکترونیک را به ساخت چنین وسیله‌ای ترغیب نمود و پس از این کار در سال ۱۹۸۳ برای نخستین بار یکی از محکومین آراء خود را به حبس در منزل بوسیله نظارت الکترونیک محکوم نمود.^{۲۰} (Gomme, ۱۹۹۵) مسئولان ایالت فلوریدا^{۲۱} به سرعت از ابتکار جدید تمجید کردند و آن را جهت کاهش جمعیت کفیری زندان بکار گرفتند. (Nellis, ۱۹۹۱) نظارت الکترونیکی مجرمین به سرعت در ایالات متحده رو به رشد گذاشت و تا سال ۱۹۸۸^{۲۲} ۰۰۳۲ محکوم در ۳۲ ایالت این کشور از طریق الکترونیکی مورد نظارت قرار گرفتند. ده سال بعد، استفاده از روش مزبور کاملاً شایع گردید. در ژانویه ۱۹۹۸، بیش از ۹۵ هزار نفر تحت نظارت الکترونیک در آمریکا قرار داشتند که این میزان حدود ۴۰ برابر بیش از آمار دهه گذشته بوده است.

ابزار نظارت الکترونیک به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند:

۱. ارسال علائم پیوسته^{۲۳}

۲. برقراری تماس برنامه‌ریزی شده^{۲۴}

ارسال علائم پیوسته و یا همان سامانه فعال^{۲۵} از ۳ بخش اساسی تشکیل شده است: فرستنده پیام، گیرنده، رایانه مرکزی.

(Schmidt, ۱۹۹۸)

دستگاه فرستنده به دست یا پای مجرم متصل شده و از طریق خط تلفن در فواصل منظم، پیام‌های خاصی را به رایانه مرکزی ارسال می‌دارد. به محض اینکه ارسال پیام‌های مزبور از طرف دستگاه فرستنده شروع یا متوقف گردد، دستگاه گیرنده اطلاعات فرستنده شده را دریافت و به رایانه مرکزی ارسال می‌دارد. رایانه علائم ارسال شده را مورد تحلیل قرار داده و با برنامه تنظیم شده برای محکوم تطیق می‌دهد و چنانچه خلافی صورت گرفته و یا فرد محکوم در ساعت معین در مکان معین حضور نداشته باشد به مامور اصلاح و درمان^{۲۶} اطلاع می‌دهد.

در روش "برقراری تماس برنامه‌ریزی شده" و یا همان سامانه غیرفعال^{۲۷}، رایانه بر اساس برنامه‌ای که به وی داده شده است به صورت اتفاقی^{۲۸} و یا در مواعید خاص^{۲۹} با فرد محکوم تماس برقرار می‌نماید و سپس گزارش تماس‌های انجام گرفته را در اختیار

آفریقای جنوبی، سوئیت، هلند نیز از سامانه مزبور به نسبت‌های متفاوت استفاده می‌کنند (Dodgson & Mortimer, ۲۰۰۰)

نظارت الکترونیکی و یا همان "اتصال فرستنده به فرد" به کارکان دادگستری اجازه می‌دهد تا چنانچه فردی ملزم به حضور در مکانی خاص و ساعتی خاص شده باشد بتوانند به سرعت تمدد و یا اطاعت از دستور قانونی مزبور را تشخیص دهن. هنگامی که یک مجرم مورد نظارت سامانه مزبور قرار می‌گیرد، فرستنده‌ای به مج‌دست یا پایی وی بسته می‌شود. فرستنده مزبور علائم الکترونیکی خاصی را ارسال می‌دارد و گزارش مربوط به فرد را ثبت می‌نماید.

فناوری نظارت الکترونیکی

نخستین دستگاه نظارت الکترونیکی در اواسط دهه ۶۰ میلادی مورد طراحی و

هنگامی که برای نخستین بار، سامانه کنترل الکترونیکی مورد استفاده و ترویج قرار گرفت این نگرانی به وجود آمد که شاید سامانه مزبور منجر به نقض حقوق اساسی مجرمان گردد.

هدف اصلی از طراحی سامانه مزبور کم نمودن میزان مجرمینی است که نیازمند اصلاح و درمان سنتی از طریق زندان هستند.

ساخت قرار گفت. طراح و سازنده این دستگاه آقای روبرت شوارتزگل، استاد روانشناسی دانشگاه هاروارد آمریکا بود. (Gomme, ۱۹۹۵) او گمان می‌کرد که اختصار او می‌تواند به عنوان جایگزینی کم هزینه برای حبس گردد. دستگاه ساخته شده وی ترکیبی بود از یک فرستنده به همراه یک باطری که علائمی را تا فاصله ۱/۴ مایلی ارسال می‌نمود. اگرچه طراحی و ساخت این وسیله در ۱۹۷۹ به پایان رسید لکن نخستین مورد استفاده عملی از آن تا دهه ۸۰ میلادی به طول انجامید.

در سال ۱۹۷۷، قاضی جک لاو^{۳۰} از ایالت نیومکزیکو^{۳۱} از شخصیت اصلی مجموعه داستان‌های مرد عنکبوتی^{۳۲} جهت ساخت چنین وسیله‌ای الهام گرفت. شخصیت اصلی داستان، مج‌بندی به دست داشت که

به عنوان مثال کنترل الکترونیکی می‌تواند ناقض برابری^{۳۳} و حق بهره‌مندی از حريم خصوصی^{۳۴} گردد لکن این شبهه این گونه پاسخ داده شده است که فرد مجرم از حقوق برابر با سایر شهروندان شریف برخوردار نمی‌باشد و انصاف فرد به جرم، برخی مضيقه‌ها و سلب برخی حقوق را بدنیال خواهد داشت.^{۳۵} در رابطه با تاثیر کنترل الکترونیکی بر زندگی متهم و خانواده وی، تحقیقات بسیاری بعمل آمده است. غالباً از بزرگترین مزیت‌های استفاده از سامانه مزبور و حبس فرد در منزل شخصی خود، مستحکم‌تر نمودن پیوندهای خانوادگی است.

در رابطه با هزینه‌های کنترل الکترونیکی، جای بحث بسیاری وجود دارد. مسلم است که هزینه کنترل مزبور تنها کسر اندکی از هزینه نگهداری مجرم در زندان را تشکیل می‌دهد. همچنین با کنترل الکترونیکی این اجازه به مجرم داده می‌شود تا در صورت لزوم به اشتغال مبادرت نموده و مالیات پردازد و از طرفی نیز مخارج مربوط به زندان که از طریق اخذ مالیات از مردم تحصیل می‌گردد با کاهش روبرو گردد. با این وجود چنانچه استفاده از سامانه مزبور را مختص به مجرمین دارای آزادی به قید کفالت یا وثیقه^{۳۶} ندانسته و نسبت به سایر مجرمین نیز اعمال شود، آنگاه هزینه کلی استفاده از این سامانه افزایش خواهد یافت. شواهد مستدلی وجود دارد که نظارت الکترونیک سبب گسترش شدن شبکه اصلاح مجرمین شده است. متأسفانه این نتیجه در تعارض با اهداف اولیه طراحان و سازندگان نظارت الکترونیکی می‌باشد زیرا هدف اصلی از طراحی سامانه مزبور کم نمودن میزان مجرمینی است که نیازمند اصلاح و درمان سنتی از طریق زندان هستند.

مقدمه

در اوج زمانی که جامعه جهت مصون ماندن از خطر مجرمین تحت فشار قرار داشته و از سویی نیز بودجه مربوط به اصلاح و درمان مجرمین تحت کنترل قرار دارد، می‌توان از سامانه نظارت الکترونیکی به منظور اعمال نظارت بر مجرمین در جامعه استفاده نمود. به عنوان مثال در ایالات متحده در سال ۱۹۸۷ تنها ۸۲۶ نفر در سامانه نظارت الکترونیکی سهیم بودند. این تعداد در سال ۱۹۹۸ به بیش از ۹۵ هزار نفر رسید. سایر کشورها از جمله کانادا، انگلستان، استرالیا، زلاندنو، سنگاپور،

مامور ذیربیط قرار می‌دهد. روش برقراری تماس به شکل مزبور را از آن جهت سامانه غیرفعال خوانده‌اند که اعلام حضور فرد مجرم در خانه، تنها از طریق رایانه به عمل می‌آید. هنگامی که با محل اقامت و یا محل کار فرد تماس گرفته می‌شود، وی می‌تواند حضور خود را از طرق مختلف اعلام دارد. گاه جهت تسجیل حضور فرد در مکان معین مانند خانه یا محل کار، دستبندی مخصوص که حامل فرستنده است به دست فرد بسته می‌شود و گیرنده آن نیز به خط تلفن وصل می‌شود. در این حالت به هنگام برقراری تماس توسط رایانه، تنها چنانچه فرد در نزدیکی دستگاه گیرنده حضور داشته باشد می‌تواند حضور خود را تسجیل نماید. (Schmidt, 1998) برخی از سامانه‌های برقراری تماس، از مطابقت صدا^{۲۸} جهت تسجیل حضور فرد استفاده می‌نمایند و سرانجام نتایج ثبت شده در رایانه با برنامه ارائه شده به آن تطبیق داده می‌شود. (INLECTC, 1999) روش دیگر این است که فرد، دستگاه هشداردهنده^{۲۹} را با خود حمل می‌نماید و هر گاه که رایانه مرکزی پیغامی داد، و شماره‌ای را اعلام نمود، وی نیز ملزم به وارد کردن آن شماره در دستگاه همراه خود می‌باشد. همچنین می‌توان زمانی که فرد تحت نظارت در مکان غیرمنوعه^{۳۰} مانند خانه، مدرسه، محل کار یا غیره حضور دارد، از دستگاه شماره‌خوان تلفن نیز^{۳۱} بهره‌مند شد.

در حال حاضر هچ‌کدام از ابزارهای مذکور نمی‌تواند جهت ردگیری محاکمین صد درصد مفید باشد. زیرا حداکثر کاربرد این وسایل تسجیل این امر است که آیا فرد تحت نظارت در اماکن خاص حضور دارد یا خیر؟ اخیراً تعدادی از شرکت‌های آمریکایی سامانه مکان‌یابی را طراحی کرده‌اند که می‌توان آن در اقدامات اصلاحی مجرمین نیز بهره گرفت. ماهواره مکان‌یاب جهانی (GPS) سامانه‌ای است که می‌توان از طریق آن فرد را ۲۴ ساعه تحت نظر قرار داد. اگر متخلص از رعایت شرایط مقرر شده تخطی GPS می‌تواند موقعیت مکانی وی را دقیقاً مشخص نماید و این سبب می‌شود تا فرد نسبت به عملکرد خود هوشیاری بیشتری به خرج دهد. در حال حاضر سامانه مزبور در دست بررسی و ارتقاء می‌باشد. نخستین نمونه‌هایی که در حاظر مورد استفاده قرار دارد بسیار سنجین (حداقل ۵ پوند) بوده و هر روز باید شارژ شوند.

برنامه‌های نظارت الکترونیکی

آفیان کوپریدر و کری، با تهیه آماری، به مقایسه نرخ جرایم متخلفینی که مورد نظارت الکترونیکی قرار گرفته و سایر کسانی که مورد چنین نظارتی قرار نگرفته‌اند پرداختند. آمار نشان داد میزان تخلفات کسانی که پیش از مرحله دادرسی مورد نظارت الکترونیکی قرار گرفته‌اند ۱۹ درصد و مابقی ۳۱ درصد بوده است. البته این رقم قابل توجیه می‌باشد زیرا کسانی که مورد نظارت الکترونیکی قرار گرفته بودند اغلب از زمرة مجرمین پر خطر^{۳۲} محسوب می‌شدند. به طور کلی جامعه آماری این گروه را مرتکبین تخلفات سنگین^{۳۳}، تکرارکنندگان جرم^{۳۴}، و استگان به دارو و سایر طبقه‌های ضداجتمایی تشکیل داده‌اند. همچنین، قرار گرفتن تحت نظارت الکترونیکی شناس کشف بزه‌های ارتكابی را پیشتر می‌نماید. همچنین جالب است که بدانیم مرتکبین تحت نظارت الکترونیکی مرتکب جرائم فنی^{۳۵} نیز نسبت به سایرین شده‌اند با این وجود آمار مربوط به بازداشت موقت^{۳۶} متخلفین غیر کنترل شده بیش از آمار مربوط به گروه دیگر بوده است.

از تحقیق بعمل آمدۀ توسط محققین در لیک کانتی چند نتیجه بدست می‌آید:

نظارت و کنترل الکترونیکی
می‌تواند نسبت به شمار زیادی از متخلفین، گروه‌های مشکوک^{۳۷} و یا موقعیت‌های خاص مورد استفاده قرار گیرد.

۱. می‌توان از نظارت الکترونیکی بجای توقیف موقت^{۳۸} فرد، پیش از شروع دادرسی استفاده نمود.
۲. می‌توان از نظارت الکترونیکی حتی جهت کنترل متهمنین تا حدودی پرخطرتر بهره برد مشروط بر آنکه تضمین کنند که طبق شرایط مقرر توسط دادگاه رفتار نماید.
۳. طبق تحقیقات بعمل آمدۀ نمی‌توان ادعا نمود که نظارت الکترونیکی می‌تواند بطور کلی جایگزین نظارت‌های سنتی توسط مامور تعليق مراقبتی منصب از طرف دادگاه گردد لکن می‌تواند ماهیت نظارت مزبور را بطور کلی تغییر دهد.

(Cooprider & Kerby, ۱۹۹۰, p.۳۵)

سال ۱۹۹۹ انجام پذیرفت دریافتند که برنامه نظارت الکترونیکی نسبتاً موفق عمل کرده است در این طرح حدود ۵۰ درصد مشمولین، متعلق به گروه مجرمین نسبتاً خطرناک و یا خطرناک بوده‌اند و متوسط دوره طرح نیز ۷۲ روز اعلام شد. میزان موفقیت طرح نیز ۵/۸۷ درصد ارزیابی گردید نرخ تکرار جرم پس از یک سال در میان مشمولین این طرح ۱/۳۲ درصد گزارش شده است. ایالت ساسکاتچوان، برنامه نظارت الکترونیکی خود را از اوایل دهه ۹۰ میلادی آغاز نمود و تا پایان سال ۱۹۹۶ تمامی متخلفین این ایالت مشمول این طرح قرار گرفتند. طرح مزبور در این ایالت به عنوان جایگزینی مناسب برای ویقه‌های مالی در نظر گرفته شد و بیشتر مخاطبین آن را زنان و بومیان این ایالت به خود اختصاص دادند. طرح مزبور با طرح اجرا شده در نیوفنلند دارای تفاوت‌هایی می‌باشد. نخست آنکه در این جا، اجرای نظارت الکترونیکی تنها از طریق صدور حکم دادگاه و قاضی امکان پذیر می‌باشد. تفاوت دیگر آنکه نظارت الکترونیکی در این ایالت بر خلاف نیوفنلند بخشی از نهاد تعليق مجازات می‌باشد. در حالی که در نیوفنلند نظارت الکترونیکی در راستای حکم توقیف فرد مورد اعمال قرار می‌گیرد. طبق بررسی‌های به عمل آمده، طرح مزبور با موفقیت ۸۴ درصدی در این ایالت همراه بوده است. طول مدت طرح ۲۰ هفته اعلام شد و نرخ تکرار جرم در مدت ۱ سال پس از طرح، ۱۷/۳ درصد برآورد گردید.

در نگاه نخست شاید اینگونه بنظر برسد که نرخ تکرار جرم در این ایالت (۷۱/۳) در مقایسه با ایالت کالیفرنیا (۳۰/۴ درصد) و نیوفنلند (۲۳/۱ درصد) از تفاوت چشم‌گیری برخوردار می‌باشد. با این وجود وقตی که محققان به بررسی میزان حالت خطرناک و سطح نیاز^{۵۱} مشمولین این طرح پرداختند، نتیجه نداشتند که از نظر آماری، تفاوت چندان مهمی میان این ۳ گروه وجود ندارد و نتایج حاصله نیز تقریباً شیبی یکدیگر می‌باشند. در این بررسی‌ها محققین، دو گروه متفاوت را جهت ارزیابی میزان تاثیر نظارت الکترونیکی بر پیشگیری از تکرار جرم مورد توجه قرار دادند: گروه نخست متخلفینی بودند که تحت نظارت الکترونیکی آزاد شدند و گروه دوم کسانی بودند که بدون نظارت الکترونیکی و بر اساس تعليق مجازات آزادی مجدد را بدست آورند. نرخ تکرار جرم در گروه نخست تنها ۲۶/۷ درصد گزارش گردید و

بررسی‌های به عمل آمده، ۹۸/۳ درصد کسانی که مشمول طرح مزبور قرار گرفته بودند توансند مدت مشخص شده را با موفقیت به پایان برسانند. شاید علت موفق بودن طرح را بتوان اولاً کوتاه بودن دوره طرح و ثانیاً ماهیت خاص مشمولان آن دانست. چنانچه گذشت، مشمولان طرح نظارت الکترونیکی از میان مجرمین دارای درجه خطرناکی کم و یا مرتكبین جرم‌ای غیرخشونت‌بار انتخاب می‌شوند. نرخ تکرار جرم توسط این افراد نیز پس از یک سال ۳۰/۴ درصد برآورد شده است. ایالت نیوفنلند، برنامه نظارت الکترونیکی خود را از سال ۱۹۹۴ آغاز نمود. مشمولین این طرح را مجرمین دارای حالت خطرناکی متوسط و مرتكبین جرم‌ای غیرخشونت‌بار تشکیل می‌دهند. در واقع، مجرمین دارای حالت خطرناکی پایین، بدون نظارت الکترونیکی آزاد می‌شوند. اگر فردی واجد صلاحیت‌های مزبور باشد، مشمول طرح نظارت الکترونیکی قرار گرفته و موقتاً آزاد خواهد شد. وی در مدت آزادی خود تحت نظارت مامور تعليق قرار خواهد گرفت. بعلاوه مشمولین این طرح ملزم به شرکت در طرح آموزشی (LRP)^{۵۰} توسط یکی از انجمن‌های این ایالت خواهد بود در این طرح مباحث مربوط به مصرف مواد مخدر و همچین شیوه کنترل خشم در جلساتی که به صورت گروهی برگزار می‌شود مورد بحث و تبادل نظر قرار می‌گیرد. همچنین مشاوره‌های فردی جهت دغدغه‌های کاری و سایر نگرانی‌های موجود به عمل می‌آید. مجریان این طرح طبق بررسی‌هایی که در

۴-۲- نظارت پس از مرحله دادرسی^{۵۸}: از نظارت الکترونیکی می‌توان در جریان کنترل محاکمین پس از سپری شدن دادرسی استفاده نمود. در کانادا، در ایالت‌های نیوفنلند^{۵۹} و کلمبیا^{۶۰}، از برنامه‌های نظارت الکترونیکی جهت اصلاح و بازپروری مجرمین استفاده می‌شود. اجرای طرح مزبور منوط به صدور قرار دادگاه نبوده و دادگاه تنها دستور جبس را صادر می‌نماید. در مقام اجرای حبس، اینکه شیوه عملی آن بصورت نظارت الکترونیکی و یا غیر آن باشد بر عهده مامور اجرای حکم خواهد بود. بر عکس، در ایالت ساسکاتچوان^{۶۱}، انجام کنترل الکترونیکی تنها با حکم دادگاه امکان پذیر خواهد بود.

ایالت کلمبیا، نخستین ایالتی بود که طرح نظارت الکترونیکی را از سال ۱۹۸۷ در سطح گسترده‌ای آغاز نمود. کسانی می‌توانند عضو طرح مزبور شوند که اولاً درجه خطرناکی آنها کم^{۵۳} باشد ثانیاً مرتكب جرم خشونت‌بار نشده باشند^{۶۴} و ثالثاً ۴ ماه بی‌کمتر از مدت محکومیت آنها باقی مانده باشد. چنانچه فردی واجد شرایط مزبور باشد، به صورت موقت آزاد شده و می‌تواند با نظارت الکترونیکی قابل اعمال بر او به محیط خانواده و کاری خود برگردد. طبق

نتیجه بررسی‌ها نشان داد که طرح درمانی مزبور در رابطه با مجرمین خطرناک دارای اثرات چشمگیری بر عدم تکرار جرم بوده است.

حال آنکه نرخ مزبور در میان گروه دوم ۳۳/۳ درصد عنوان شد. در این بررسی گروه سومی نیز مورد مطالعه قرار گرفتند و آن عبارت بود از مجرمینی که بدون کنترل الکترونیکی و حتی خارج از شرایط تعليق مجازات، آزاد شده بودند. نرخ تکرار جرم در این گروه بیش از دو گروه فوق و حدود ۳۷/۹ درصد گزارش شد. با این وجود تفاوت فاحش آماری میان سطح نیازها و میزان خطرناکی مجرمین در ۳ گروه مذکور مشاهده نگردید. به طور متوسط می‌توان گفت که مشمولین نظارت الکترونیکی کم خطرتر از آزاد شدگان تحت مرافت تعليقی و آزاد شدگان قادر هر گونه نظارت (گروه دوم و سوم) ارزیابی شده‌اند. از این رو محققین مزبور به این نتیجه رسیده‌اند که تکرار جرم، تابعی از حالت خطرناکی می‌شوند از طریق نظارت شدید الکترونیکی مورد کنترل ماموران تعليق مراقبتی فدرال قرار می‌گیرند و چنانچه عالم نقض مقررات ارسال شود به سرعت مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

طبق این طرح، مقامات زندان اجازه می‌یابند تا ۶ ماه پیش از اتمام حکم حبس آزاد نموده و تحت مراقبت و نظارت الکترونیکی قرار گیرند.

(*Dodgson & Mortimer, ۲۰۰۰*)

طبق این طرح، مقامات زندان اجازه می‌یابند تا مجرمین واجد صلاحیت را تا ۶ ماه پیش از اتمام حکم حبس آزاد نموده و تحت مراقبت و نظارت الکترونیکی قرار گیرند. یکی از شرایط استحقاق در طرح مزبور این است که مجرم مدت ۳ ماه یا بیشتر را در زندان گذرانده باشد و حداکثر این مدت کمتر از ۴ سال حبس خواهد بود. بعلاوه مشمولین این طرح باید از ارزیابی "عدم وجود حالت خطرناکی"^{۶۰} موقف خارج شده، مکان اقامتی ثابت را معرفی کرده و نسبت به نظارت الکترونیکی موافقت به عمل آورند.

در مطالعه‌ای که پیرامون عملکرد یک ساله طرح حبس در منزل بعمل آمد، محققین وزارت کشور دریافتند که ۹۵ درصد از مشمولین طرح مزبور با موافقی توансند دوره طرح را به پایان برسانند. از میان کسانی که به زندان عودت داده شدند ۶۸ درصد بدليل تخطی از یک یا چند شرط مقرر عودت گردیدند. تنها ۱ درصد از مراجعین را مجرمینی تشکیل می‌دادند که برای جامعه خطر جدی تلقی می‌شدند. مجموعاً ۱۴ هزار زندانی تحت پوشش این طرح، در نخستین سال آن آزاد شدند. اگر چه این میزان، ۱۳ درصد واجدین شرایط آزادی را شامل می‌شد لکن انتظار می‌رفت رقم مزبور تا ۵۰ درصد برسد. از آنجا که حداکثر احتمال آزادی و میزان واجدین شرایط مشمول طرح بیش از مقداری است که عملاً مشمول طرح قرار گرفته‌اند فلذاً محققین مزبور در صدد برآمدند تا علت وجود خلاء مزبور را توجیه نمایند. طبق بررسی‌های بعمل آمده توسط ایشان مشخص شد که ماموران زندان نسبت به شرط "خطرناک بودن زندانی برای اجتماع"^{۶۱} با احتیاط زیادی عمل می‌نمایند و بسیاری از واجدین شرایط را حسب این دلیل از شمول طرح خارج می‌نمایند. ایشان پیشنهاد کردند که زندانیان کم خطر نیز جهت بهره‌مندی از این طرح تحت شمول قرار گیرند.

۵. دیدگاه‌های مجرمین تحت نظارت الکترونیکی

تا کنون بررسی‌های زیادی پیرامون ارزیابی طرح نظارت الکترونیکی از دیدگاه مشمولین این طرح بعمل آمده است. در یکی از بررسی‌های بعمل آمده توسط آقایان سافران^{۶۲}،

می‌گیرند و از طریق الکترونیکی مورد نظارت جدی قرار خواهند داشت. این طرح در نواحی مرکزی کالیفرنیا و جنوبی فلوریدا به موقع اجرا، گذاشته می‌شود. طرح کنترل اجتماعی^{۶۳} اصولاً جهت پاسخ به نیازهای کسانی که واجد شرایط حضور در اماکن مدد بخشی می‌باشند مورد طراحی قرار گرفته بود. مجرمینی که در این طرح شرکت داده می‌شوند از طریق نظارت شدید الکترونیکی مورد کنترل ماموران تعليق مراقبتی فدرال قرار می‌گیرند و چنانچه عالم نقض مقررات ارسال شود به سرعت مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

این عالم می‌تواند گونه‌های متفاوتی داشته باشد دیر رسیدن^{۶۴}، ترک زود هنگام^{۶۵}، خروج بدون اجازه^{۶۶}، فراموش کردن برقراری تماس تلفنی^{۶۷} و یا دستکاری کردن وسائل برقی یا مخابراتی دستگاه فرستنده^{۶۸} از جمله این موارد به شمار می‌آید. هنگامی که یکی از عالم‌های مزبور توسط دستگاه فرستنده به رایانه مرکزی ارسال می‌شود، ماموران مربوطه به سرعت مامور مراقبتی را مطلع می‌نمایند. از تعداد ۳۵۷ مجری که تحت پوشش این طرح قرار داشتند ۱۳ درصد آنها بدليل نقض مقررات مراقبتی به زندان عودت گردیدند.

در انگلستان، نخستین بار نظارت الکترونیکی در سال ۱۹۸۹ به منظور تحت کنترل قرار دادن متهمنان در پیش از شروع دادرسی مورد استفاده قرار گرفت کن بعد از حدود ۶ ماه این روش من نوع گردید. حدود ۶۰ درصد از کسانی که تحت نظارت الکترونیکی قرار گرفته بودند، مرتکب نقض این حدود شده و یا آنکه مرتکب جرائمی دیگر در طول این مدت گردیدند. این عدم اقبال به طرح مزبور تا سال ۱۹۹۵ که در فرستاده شدند تقریباً برابر ارزیابی شد. از این رو، محققین پیشنهاد نمودند تا در مورد مجرمین خطرناک، انجام نظارت الکترونیکی توام با اجرای اجباری طرح درمان باشد.

(*Mortimer, Pereira, & Walter, ۱۹۹۹*)

آنچه که از این مطالعات بدست می آید اینکه اغلب مشمولین طرح، از اجرای آن به عنوان یکی از روش‌های نظارتی استقبال نمودند هر چند که برخی جنبه‌ها و روش‌های معمول (نظیر محدودیت‌های زمانی، تماس تلفنی در شب و ...) را استرس‌زا دانستند. با این وجود نظرات مزبور مبتنی بر این فرض است که اغلب مصاحبه‌شوندگان معتقدند که در صورت نبودن نظارت الکترونیکی راهی زندان می شدنند. این تصور^{۷۲} ممکن است به نگرش^{۷۳} آنها نسبت به طرح رنگ خاصی ببخشد. به عنوان مثال اگر یک مجرم بر این باور باشد که می بایست محکوم به حبس می گردید، آنگاه نظارت الکترونیکی را احتمالاً راحت‌تر خواهد پذیرفت. از طرف دیگر چنانچه فردی که تحت نظارت الکترونیکی قرار گرفته بر این باور باشد که در صورت عدم وجود وجود سامانه مزبور، آزادی وی بصورت تعليق مراقبتی می بود، آنگاه نظارت الکترونیکی را مشتقت بار و تحمیلی^{۷۴} ارزیابی می نماید. از آنجا که گمان‌ها بر آن است که نظارت الکترونیکی به منظور کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها مورد طراحی قرار گرفته است فلتاً اغلب محکومین بر این باورند که مجازات حبس آنها برداشته می شود در حالی که همانطور که خواهیم دید این تصور اشتباه می باشد.

۶. مسائل قابل طرح پیرامون نظارت الکترونیکی

استفاده وسیع و روز افزون از سامانه نظارت الکترونیکی بویژه در ایالات متحده، سیاستمداران، کادر اصلاح و درمان، حقوق‌دانان و سایر طیف‌های مربوطه را بر آن داشته تا پیرامون مسائلی چند، به بررسی و کندو کاو پردازند. از آغاز اولین موعد اجرای نظارت الکترونیکی در آغاز دهه ۸۰ تمرکز بر این مسائل نیز شروع شده است. در ابتدا، مسائل حقوقی، محتوای غالب مناظرات^{۷۵} را به خود اختصاص می داد اما در اواخر دهه ۸۰، مسائل عمومی و اقتصادی در مرکز توجهات قرار گرفت. در این میان مسائل مربوط به آثار اجتماعی نظارت الکترونیک در مجرم و خانواده وی رو به فروپوشی گرفت و مباحث بسیاری را برانگیخت.

۱-۶- مسائل حقوقی

هنگامی که برای نخستین بار، نظارت الکترونیکی مورد معرفی و اجرا قرار گرفت، به موازات آن نگرانی‌های مربوط به نقض حقوق اساسی^{۷۶} مجرمین نیز مطرح گردید به عنوان مثال، اجرای نظارت الکترونیکی

مشمولین طرح از آن اختصاص یافت. محققان دریافتند که تنها اقیتی از محکومین مزبور، تحت نظارت قرار گرفتن الکترونیکی را سخت‌تر از آنچه گمان می کردند یافتند. حدود ۹۵ درصد از مصاحبه‌شوندگان توانتند حداقل به یک منفعت شخصی تحصیل شده در طول دوره تحت نظارت خود اشاره نمایند. اکثریت جامعه‌amarی، بزرگترین منفعت این طرح را ملزمت محکوم با خانواده خود بر شمردند. ۸۶ درصد از مشمولین کلمبیا، ۷۹ درصد از ساسکاتچوان و ۸۹ درصد از نیوفنلند اشاره کردند که اجرای طرح مزبور از این حیث مفید فایده بوده است. بنابر نظر بسیاری از مشمولین، قرار گرفتن در این طرح برای آنها اجازه برخورداری از شغل، مراقبت از فرزندان و شرکت در جلسات اصلاح و درمان را فراهم نموده است. هنگامی که از نحوه تعامل میان اعضاء طرح و مامور مراقبتی سوال بعمل آمد، اغلب مصاحبه‌شوندگان در ساسکاتچوان و نیوفنلند خاطر نشان کردند که رابطه فی‌مایین، بسیار خوب بوده و حتی در مورد سائل شخصی نیز سخن به میان آمده است. این گروه به کمک‌های صادقانه مامور مراقبتی نیز اشاره کردند. در کلمبیا، اندکی بیش از ۵۰ درصد مصاحبه‌شوندگان به این پرسش جواب مثبت دادند. اقیتی از محکومین در این ۳ ایالت بیان داشتند که اگر امکان آن وجود داشت، مامور مراقبتی خود را تغییر می دادند.

**مسائل مربوط به نقص حریم
خصوصی فرد مجرم و خانواده وی
از طریق اجرای نظارت الکترونیکی
از مهمترین مباحث مطرح شده در
سراسر دنیا می باشد.**

بک^{۷۷} و ووتون^{۷۸} (۱۹۹۰) از ۴۵ نفر از محکومینی که مورد نظارت الکترونیکی قرار گرفته بودند مصاحبه^{۷۹} به عمل آمد. اکثریت مصاحبه‌شوندگان به این نکته اشاره کردند که پرنتش‌ترین قسمت این طرح مربوط به محدودیت زمان^{۷۰} می باشد. به عنوان مثال گاه موقعیتی پیش می آید که فرد نمی تواند حضور خود را به موقع اعلام نماید مثلاً ترافیک با تأخیر انجام پذیرد. برخی نیز از برقراری پرخی تماس‌ها جهت چک کردن (اطمینان از درستی) دستگاه فرستنده گله داشتند. برخی نیز کثیر برقراری تماس را موجب اشتغال شدن خط تلفن خود اعلام نمودند. اگرچه بسیاری از مصاحبه‌شوندگان، شیوه نظارتی مزبور را بسیار محدود کننده توصیف کردند لکن به اجماع قبول داشتند که شیوه مزبور از شیوه سنتی نظارت - مظور حبس - بهتر می باشد اکثریت این افراد، طرح مزبور را از آنجا که به ایشان اجازه ماندن در خانه خود به همراه اعضای خانواده را می دهد قابل ترجیح ابراز نمودند. بر اساس یکی از تحقیقاتی که در لوس آنجلس^{۷۱} بعمل آمد، (Rubin, ۱۹۹۰) سعی شد تا نتیجه حاصل از نظارت الکترونیکی ۱۸۶ مجرمی که مشمول طرح بودند مورد ارزیابی قرار گیرد. ۷۴ درصد از جمعیت آماری فوق معتقد بودند که حکم محکومیت ایشان منصفانه صادر شده است، ۹ درصد نیز حکم خود را ناعادلانه ارزیابی کردند، ۲۰ درصد نیز طول مدت محکومیت خود را طولانی عنوان نمودند و تنها ۲ نفر بر این باور بودند که مدت محکومیت ایشان باید طولانی تر می بود. تمامی مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که با نظارت الکترونیکی، احتمال ارتکاب مجرد جرم توسط ایشان کاهش خواهد یافت. حدود ۷۰ درصد نیز اذعان داشتند به احتمال بسیار زیاد مرتكب هیچ گونه جرمی نخواهد شد. همچنین مشمولین این طرح در طول مدت اجرای آن، کاهش شدید مصرف الكل را به نمایش گذاشتند. ۷۵ درصد از محکومین عنوان کردند که الگوی مصرف مشروب در آنها تغییر کرده است. ۲۲ درصد نیز تغییر در این راستا از خود نشان ندادند. تنها یک نفر ادعا نمود که میزان مصرف نوشیدنی‌های الكلی در وی پس از آغاز طرح مزبور رو به افزایش گذاشته است.

در تحقیقی که در ۳ ایالت کلمبیا، نیوفنلند و ساسکاتچوان انجام گرفت، بخشی از آن به طرح پرسش‌هایی پیرامون نحوه ارزیابی

مراقبتی به معنای آن نیست که وی حق نقض حقوق اساسی مجرم را داشته باشد.

(Del Carmen & Vaughn, ۱۹۸۶)

۱-۶-۴- حق برابر نسبت به قانون

چنانچه انجام نظارت الکترونیکی هزینه‌ای را بر دوش مشمولین این طرح قرار دهد، آنگاه ممکن است شاهد تبعیضاتی پیرامون اعمال این طرح بر افراد جوان و کم درآمد نسبت به مجرمین پر درآمد باشیم. هزینه نظارت الکترونیکی به ازای هر نفر در ماه ۱۰۰ تا ۲۰۰ دلار می‌باشد. همچنین فرد مشمول، موظف است به داشتن اقاماتگاه ثابت موردن تایید دادگاه و یک خط تلفن است. محاکومینی که بضاعت لازم جهت تأمین این شرایط مالی را ندارند، جز تحمل حبس به صورت سنتی نمی‌توانند جایگزین دیگری برای حکم محاکومیت خود بیابند. برخی مجریان طرح به منظور اجتناب از چنین حالتی سعی می‌کنند تا هزینه مربوط را تقسیط کرده و یا ابزارهای لازم همچون خط تلفن را برای فرد فرام نمایند. (Petersilia, ۱۹۸۸)

۱-۶-۵- مجازات ظالمانه وغیر معمول^{۹۱} : هنگامی که پیرامون ظالمانه یا غیرمعمول بودن مجازات‌های حبس به شیوه‌ی سنتی آن سخن به میان می‌آید، کمتر پیش می‌آید سخن از نظارت الکترونیکی، تعلیق مراقبتی و نظایر آن مطرح شود. بستن دستگاه فرستنده به مج دست یا پای محکوم علیه به منظور اجرای طرح نظارت الکترونیکی هیچ‌گاه ظالمانه تلقی نمی‌شود و دارای آثار تردیلی تری نسبت به مجازات حبس نمی‌باشد. در مقایسه با زندان هم می‌توان گفت که روش مزبور از محدودیت‌های کمتری برخوردار بوده و انسانی تر می‌باشد.

۶-۲- تاثیر بر خانواده مجرم^{۹۲}

گاه گفته می‌شود که اجرای طرح نظارت الکترونیکی آثار زیان‌باری را نسبت به خانواده محکوم علیه بدنبال دارد. خانواده‌ها اغلب از هزینه‌های مالی اجرای طرح بینماک هستند. تماس‌های شبانه نیز آرامش روحی را از ایشان سلب می‌نماید. همچنین به خود باوری و شهرت فرد در اجتماع نیز صدمه وارد می‌نماید. وجود حد معینی از فشارها و استرس در خانواده، زمینه‌ساز خشونت^{۹۳} و نقض مقررات را بدنبال خواهد داشت. به ویژه اگر فرد تحت نظارت جهت اثبات حضور خود در منزل، در عمل، موظف باشد که بیش از حد مقرر شده در منزل بماند.

اجبار^{۹۴} بوده و با آگاهی صورت پذیرفته باشد. از آنجا که مجرمین عادی^{۹۵} از سطح آموزش و تحصیل بالایی برخوردار نمی‌باشد فلذا شرح مفیدی از سامانه مزبور و عملکرد آن به این گروه از مجرمین الرامی می‌باشد. همچنین این نکته باید به خوبی به فرد تهمیم شود که اجرای نظارت الکترونیکی، تنها یک جایگزین برای مجازات اصلی است و تخطی از شرایط مقرر شده، نتایج قانونی خاصی را بدنبال خواهد داشت. مشمولین این طرح نه تنها باید از مدت اجرای آن آگاه شوند، بلکه باید با آن موافقت بعمل آورند.

۶-۳- جستجو و بازرسی^{۹۶}

یکی از سوالاتی که در رابطه با نظارت الکترونیکی مطرح می‌شود این است که نصب فرستنده‌های این سامانه، موجبات جستجوی محل زندگی و کار مجرم را فراهم می‌آورد. این امر به وضوح روشن است که ماموران پلیس و سایر ضابطان دستگاه قضایی حق ندارند بدون در دست داشتن حکم بازرسی^{۹۷} وارد منزل فرد شوند. نصب فرستنده‌های مزبور در حقیقت ورود غیرمجاز به منزل دیگری به شمار می‌آید. ماموران تعليق مراقبتی معمولاً این مساله را با فرض حقوق کاهش یافته^{۹۸} توجیه می‌نمایند. بر مبنای این فرض، چون مجرم برخی ارزش‌های جامعه را مورد نقض قرار داده است فلذا حق برخورداری از حريم خصوصی را از دست خواهد داد. (Petersilia, ۱۹۸۸) از آنجا که این فرض در میان قضات و محکومین به شدت نفوذ کرده است، فلذا سوالات متعاقبی که در این رابطه مطرح می‌شود (مانند اینکه آیا حق بازرسی به نحو مزبور صرف‌در جهت وظایف مامور تعليق مراقبتی است یا تمامی ماموران پلیس را نیز شامل می‌شود؟) دیگر جای بحث تفصیلی وجود نخواهد داشت.

دادگاه سیار^{۹۹} در ایالات آریزونا^{۱۰۰} آمریکا، عده‌ای را از نظر گذراند که تنها ماموران تعليق مراقبتی حق جستجو و بازرسی در منزل فرد مورد نظارت را خواهند داشت. لکن دادگاه عالی^{۱۰۱} این ایالت با نقض این حکم، این اجازه را برای نیروهای پلیس نیز به رسمیت شناخت. با این وجود دادگاه مزبور محدودیت‌هایی را نیز نسبت به حق جستجو و بازرسی توسط ماموران تعليق مراقبتی اعمال نمود و حق مزبور را تنها در راستای وظایف قانونی ایشان به رسمیت شناخت. دادگاه عالی اوთا^{۱۰۲} چندی بعد اعلام کرد که صدور مجوز بررسی به مامور تعليق

می‌تواند ناقص حق برخورداری از حريم خصوصی توسط مجرم گردد و یا حتی حق برابری را زیر سوال ببرد. در ایالات متحده، موجودیت نظارت الکترونیکی مورد پذیرش قرار گرفته و بباحثی این چنین دیگر قابلیت طرح را پیدا نمی‌نمایند. در مجموع، اینگونه گفته شده است که مجرمین از حقوق اساسی همانند سایر شهروندان برخوردار نمی‌باشند.

۶-۱-۱- حق برخورداری از حريم خصوصی^{۷۸}

مسائل مربوط به نقص حريم خصوصی فرد مجرم و خانواده وی از طریق اجرای نظارت الکترونیکی از مهمترین مباحث مطرد شده در سراسر دنیا می‌باشد. برخی گفته‌اند نظارت الکترونیکی در حقیقت شیوه‌سازی محیط زندان برای مجرمی است که محکوم به حبس شده است. برخی دیگر از این حقیقت بیناک هستند که با افزایش نظارت الکترونیکی بر شهروندان، فضای جامعه مشابه با فضایی می‌شود که جرج اورول در رمان خود که در سال ۱۹۸۴ نگاشته، به

بستن دستگاه فرستنده به مج
دست یا پای محکوم علیه به منظور
اجرا طرح نظارت الکترونیکی
هیچ‌گاه ظالمانه تلقی نمی‌شود و
دارای آثار تردیلی تری نسبت به
магазات حبس نمی‌باشد.

تصویف آن پرداخته است. مؤلف مزبور به ترسیم جامعه‌ای پرداخته که تمامی حرکات شهروندان آن مورد نظارت دستگاه حاکمه قرار دارد. با این وجود، در مباحث اخیری که در این رابطه مطرح شده است، اشاره چندانی به این نکته نمی‌شود زیرا نظارت مزبور اولاً بدل از حکم مجازات حبس بوده و ثانیاً فرد با رضایت خود این سامانه را عوض از حکم حبس می‌پذیرد. از این رو برخی در پاسخ به این مساله با رویکردی فکاهی گفته‌اند که علی‌الظاهر سلوک‌های زندان آزاردهنده‌تر از بازدشت فرد در منزل خود می‌باشد.

(Petersilia, ۱۹۸۸)

۶-۱-۲- رضایت زندانی^{۱۰۰}

وجود رضایت، مهمترین نقش را در مشروعیت اجرای نظارت الکترونیکی بر عهده دارد. رضایت مزبور زمانی معتبر به حساب می‌آید که با اراده آزاد^{۱۰۱} و فارغ از هرگونه

بسیار بیش از میزانی بود که در ابتدا گمان می‌رفت. (Mainprize, ۱۹۹۲, p.۱۷۳) در طرح نخستین، افرادی که قرار بود به عنوان مامور اصلاح و تربیت بکار گرفته شوند از میان واجدین شرایط مورد استخدام کامل قرار گرفتند لکن در مرحله توسعه طرح، افراد مذبور از ارگان‌های ذیصلاح بصورت روز مزد استخدام شدند. (Mainprize, ۱۹۹۲) در انگلستان اجرای آزمایشی طرح نظارت الکترونیکی در سال ۱۹۸۹ بسیار هزینه‌بردار نشان داد. تنها تحت نظر قرار دادن مجرم حدود ۷۰۰ هزار پوند (Fay, ۱۹۹۳) معادل ۱ میلیون هزار دلار کانادا هزینه بدنیال داشت. برخی صاحب‌نظران معتقدند که مقایسه هزینه‌های زندان و طرح نظارت الکترونیکی، غیر صحیح^{۹۹}، کمراه‌کننده^{۱۰۰} و در کل، بی‌ربط^{۱۰۱} می‌باشد. غیر صحیح بودن مقامه مذبور به چند دلیل است: هنگامی که هزینه نظارت الکترونیکی مورد تخيین قرار می‌گیرد، هزینه بازداشت مجدد و حبس نمودن مشمولین طرح که مرتكب نقض

هزینه سرانه نظارت الکترونیکی بیش از سایر انواع نظارت‌های اجتماعی بر محکومین می‌باشد. فلدا مفرون به صرفه نخواهد بود.

شرایط مقرر شده‌اند مورد اشاره قرار نمی‌گیرد. مطالعات نشان داده است که بین ۳۰ تا ۳۰ درصد از اعضای این طرح، آن را با موفقیت به پایان نمی‌رسانند. (Bonta et al., ۱۹۹۹) این گروه اغلب بلافضله پس از نقض شرایط، دوباره به زندان فرستاده خواهد شد. سایر مقایسه‌های بعمل آمده نیز اشتباه است زیرا در این مورد، هزینه‌های روزانه طرح موردن توجه قرار گرفته است و هزینه‌های مربوط به آغاز طرح و انعقاد قرارداد با موسسات اجرای طرح، از نظر دور مانده است. (Fay, ۱۹۹۳) همچنین انجام چنین مقایسه‌ای بدنیال پذیرش این مطلب است که با اجرای نظارت الکترونیکی، جمعیت کفری زندان‌ها کاهش یافته و از نظر اقتصادی صرف‌جویی بعمل می‌آید. حال آنکه این موضوع صحیح نیست. ما قبول داریم که قسمت عملهای از هزینه‌های مربوط به زندان، صرف ساخت زندان و تجهیز آن، نگهداری از آن، استخدام پرسنل اداری و پرداخت هزینه‌های جاری ایشان می‌شود فلذا با انتقال دادن چند مامور علیه از زندان و قرار دادن

عبارتی سالیانه تا حدود ۱۸۲۵ تا ۹۱۲۵ دلار خواهد رسید. (NLECTC, ۱۹۹۹) میزان هزینه‌ها بستگی به چند عامل دارد:

۱. اینکه آیا نظارت مذبور بصورت ۲۴ ساعته در روز بوده یا بصورت متناوب^{۹۰} صورت می‌گیرد.
۲. اینکه ابزار نظارت مذبور خریداری شده یا اجاره شده‌اند.

۳. اینکه آیا طرح نظارت بصورت مقاطعه کاری و اگذار شده است یا خیر؟

البته ماموران دادگستری و دستگاه‌های قضایی به صراحت اذعان دارند که هزینه نظارت الکترونیکی تنها بخشی اندک از هزینه‌های مربوط به نگهداری فرد در زندان می‌باشد. همچنین آزاد و تحت نظارت بودن محکوم علیه فرصت ایجاد اشتغال توسط وی و پرداخت مالیات و هزینه‌های نظارت را نیز فراهم می‌آورد. محکوم علیه و خانواده او می‌توانند از هزینه‌های جانی خود (که در صورت زندانی شدن محکوم علیه تحمل آن می‌شوند) جهت دستگیری از بستگان و همچنین انجام خدمات عام المنفعه^{۹۶} استفاده نمایند. البته در آمریکا، اجرای طرح نظارت الکترونیکی، در نگاه نخست برای مشمولین طرح هزینه‌بردار می‌باشد. طبق یکی از بررسی‌های بعمل آمده نشان داده شد که ۷۵ درصد مخارج نظارت مذبور از مشمولین این طرح اخذ می‌شود. (Mainprize, ۱۹۹۲)

در نخستین دوره اجرای نظارت الکترونیکی در فلوریدا^{۹۷}، هزینه قابل پرداخت هر یک از مشمولین ۹ دلار برای هر روز برآورد شد. در ۱۴ ماه ابتدای آغاز طرح، هزینه سرمایه گذاری اولیه مربوط به نظارت الکترونیکی از مشمولین آن اخذ گردید & Schmidt (Curtis, ۱۹۸۷) لکن هزینه تمام شده این طرح از ایشان مطالبه نشد. (Fox, ۱۹۸۷) در سایر کشورها، اجرای بسیاری از برنامه‌های نظارت الکترونیکی با هزینه بالای رو به رو بوده است. در کانادا و ایالت اونتاریو^{۹۸}، طرح مذبور بدليل هزینه بردار بودن آن حتی در مقایسه با زندان، در سال ۱۹۸۹ کنار گذاشته شد (هزینه صورت گرفته ۲۱۶ هزار دلار بر آورد گردید) (Bonta et al., ۱۹۹۹). برنامه نظارت الکترونیکی در کلمبیا کانادا، ابتدا جهت نظارت بر ۱۲۵ مجرم زیر نظر ۵ مامور اصلاح و تربیت موردن سازماندهی قرار گرفت با این وجود، بعدها جهت همه گیر نمودن این طرح، جهت نظارت بر ۱۷۵ مجرم به وجود ۴۴ مامور جدید احتیاج شد. این تعداد

از سوی دیگر، منافع حاصل از نظارت الکترونیکی برای خانواده محکوم علیه، بر مضرات آن غلبه دارد. از نگاه محکوم علیه، حسن نظارت الکترونیکی این است که به وی اجازه حضور در جمع خانواده و محل کار را خواهد داد. تنها کمتر از ۵ درصد مشمولین این طرح در کانادا، آن را مخل زندگی خود داشتند. (Bonta et al., ۱۹۹۹) بر اساس

یکی از مطالعات بعمل آمده در این رابطه در کلمبیا کانادا، ثابت شد که مجرمین اغلب توانستند خود را از آثار سوء معاشرت با رفقای نایاب رهانیده و زمان بیشتری را در کنار همسر خود سپری نمایند.

(Doherty, cited in Maedel & Brown, ۱۹۹۳) ۶۸ درصد از جمعیت آماری مورد مطالعه خاطر نشان کردند که رابطه آنها با خانواده خود در پرتو حس در منزل ارتقاء پیدا کرده است. ۱۳ درصد نیز بیان داشتند که از این حیث در روابط خانوادگی ایشان تغییری ایجاد نشده و تنها یک نفر اعدا نمود که شرایط خانوادگی وی بدتر از قبل شده است. وی در توجیه این وضع، علت آن را نگاه خاص فرزندان به پدر خود عنوان نمود زیرا فرزندان دریافتند که پدر حتی جهت انجام فعالیت‌های روزانه نیز قادر به خروج از منزل نمی‌باشد. (Rubin ۱۹۹۰)

هنگامی که به بررسی آثار حاصل از نظارت الکترونیکی بر خانواده‌های مجرمین می‌پردازیم، باید این نکته را در ذهن داشته باشیم که نظارت مذبور به عنوان جایگزین چنین که نظارت مذبور شده است و چنانچه حبس در نظر گرفته شده است و در مدت این طبق فرد بطور چنین سامانه‌ای وجود نمی‌داشت که روانه زندان می‌گردید. فلذا در مقایسه با حبس در زندان، نظارت الکترونیکی واحد منافع ممتازی برای خانواده محکوم علیه می‌باشد. اما اگر این نکته را نیز مورد توجه قرار دهیم که مشمولین این طرح در سایر کشورها، اجرای بسیاری از برنامه‌های نظارت الکترونیکی با هزینه بالای رو به رو مذبور بدليل هزینه بردار بودن آن حتی در مقایسه با زندان، در سال ۱۹۸۹ کنار گذاشته شد (هزینه صورت گرفته ۲۱۶ هزار دلار بر آورد گردید) (Bonta et al., ۱۹۹۹). برنامه نظارت الکترونیکی در کلمبیا کانادا، ابتدا جهت نظارت بر ۱۲۵ مجرم زیر نظر ۵ مامور اصلاح و تربیت موردن سازماندهی قرار گرفت گروه فارغ از هر گونه نظارت دقیق الکترونیکی می‌توانند در منزل خود سکنی گزیده، به تربیت فرزندان خود پرداخته و در عین حال، فعالیت شغلی خود را نیز ادامه دهند.

۶- هزینه طرح^{۹۹}

طبق طبق آوردهای بعمل آمده در ایالات متحده، هزینه نظارت الکترونیکی به ازای هر نفر در روز معادل ۵ تا ۲۵ دلار می‌باشد که به

آنها تحت نظارت الکترونیکی، هیچگونه تغییری ملموس در هزینه های زندان بوجود نمی آید. زیرا همچنان قسمت عظیمی از بودجه اختصاص یافته، صرف نگهداری محیط فیزیکی و پرداخت هزینه های پرسنلی خواهد شد. از این رو کاهش یا افزایش اندک جمعیت کیفری زندان تاثیر چندانی بر بودجه آن نخواهد داشت.

علاوه، بررسی مقایسه ای هزینه های نظارت الکترونیکی و زندان سنتی، بی جهت و نامربوط است. زیرا کسانی که در شرایط عادی تحت تعیق مراقبتی قرار گرفته و یا محکوم به انجام خدمات عام المنفعه می شوند تحت پوشش این طرح قرار خواهد داشت و اینگونه نیست که نظارت الکترونیکی مخصوص محکومین به حسین بوده باشد. با توجه به این حقیقت که هزینه سرانه نظارت الکترونیکی بیش از سایر انواع نظارت های اجتماعی بر محکومین می باشد فلان مقرون به صرفه نخواهد بود. از طرفی در مقایسه با مراکز بازداشت و توفیق موقت نیز اجرای این طرح هزینه بالاتری را در پی خواهد داشت زیرا این مراکز مجبور به خرید یا کرایه ادواء و تجهیزات لازم می گردند.

تا کنون اطلاعات کافی جهت اثبات این امر که اجرای طرح نظارت الکترونیکی، صرفه جویی در میزان هزینه ها را بدبناه دارد بدست نیامده است مثلاً شاید گفته شود که هر چه از تعداد جمعیت کیفری زندان ها کاسته شده و بر میزان مشمولین نظارت الکترونیکی افزوده شود، شاهد صرفه جویی بیشتر در هزینه ها خواهیم بود لکن تاکنون دلیلی که نشان دهد در نتیجه اجرای طرح مزبور از تعداد زندانها کاسته شده است وجود ندارد. بنابراین هرگونه تغییر از سمت جبس به نظارت الکترونیکی به منظور صرفه جویی در هزینه ها تنها در رابطه با هزینه های جانبی مانند خوارک و پوشак تاثیرگذار خواهد بود.

(Bonta et al., 1999)

۴- گسترده شدن طرح

هنگامی که یک ضمانت اجرای جدید در صدد جایگزین شدن ضمانت اجرای قدیمی بوده لکن این جایگزینی بدرستی انجام نمی شود، آنگاه شاهد گسترده شدن مجازی حیطه کنترل اجتماعی خواهیم بود. در این حالت متخلفان بیشتری مشمول کنترل اجتماعی قرار گرفته فلان نیاز به ماموان مراقبتی بیشتری احساس می شود.

به کاهش نگذاشت فلانا تعداد کارکنان اداره اصلاح و تربیت جهت تصدی این امر کفایت لازم را بعمل نیاورد. (Mainprize, 1992, ۱۹۹۲)

۷. بحث و نظر

نخستین منطق حاکم بر اجرای طرح نظارت الکترونیکی این بود که از این طریق بتowan از تعداد محکومین به حبس کاسته و نظارت اجتماعی قوی تری را بر ایشان اعمال نمود. در مقام نظر، منطق مزبور قابل قبول و توجیه می باشد. هزاران مجرم در بند، از قید حبس رهایی یافته و با الترام به شرایط مقرر شده به آگوش جامعه باز خواهد گشت. بعلاوه از آنجا که هزینه اجرای طرح نظارت الکترونیکی کمتر از هزینه لازم جهت نگهداری محکوم علیه در زندان می باشد فلانا از این طریق هزینه اجرای طرح مورد صرف جویی قرار می گیرد. اما در مقام عمل اجرای طرح نظارت الکترونیکی تاثیر بسزایی بر روند حبس کیفری نداشته است. به عنوان مثال در ساسکاتچوان از ۱۹۹۶ طرح نظارت الکترونیکی به موقع اجرا گذاشته شد لکن نرخ رشد جمعیت کیفری زندان ها نسبت به سال مزبور حالت صعودی به خود گرفته است. (Bonta et al., 1999, ۱۹۹۹)

در توجیه عدم توفیق طرح مزبور در کاستن نرخ حبس در کانادا می توان به سخت گیری در انتخاب مشمولین طرح اشاره نمود. دلیل دیگر آن است که اغلب کسانی که مشمول این طرح شده اند از میان جمعیت کیفری زندان ها انتخاب نشده بلکه محکومین به سایر انواع مجازات ها به شمار می آمدند. بنابر این غیر متحمل نیست که بگوییم اگر چه نظارت الکترونیکی در بادی امر جهت کاهش جمعیت کیفری زندان ها مورد طراحی قرار گرفت، اما بعدها به عنوان ابزاری جهت تقویت کنترل بر مشمولین مراقبت های تعیینی از آن استفاده گردید.

از منظر هزینه ها نیز باید گفت که این مساله در تمامی کشور های مجری این طرح هنوز لا ینحل باقی مانده است. در اینکه آیا اجرای نظارت الکترونیکی هزینه های زندان را کاهش خواهد داد یا خیر باید به آماری که اداره زندان ها پیرامون هزینه های قبل و بعد از اجرای طرح ارائه می نماید توجه نمود. چنانچه شاهد کاهش هزینه ها باشیم گام بعدی بررسی این امر است که هزینه های مربوط به تجهیزات و اجرای طرح مزبور کمتر از میزان هزینه های صرف جویی شده توسط اداره زندان ها می باشد یا خیر؟ پاسخ

(Gomme, 1995) دلایل کافی جهت اثبات این امر وجود دارد که نظارت الکترونیکی، شبکه اصلاح و درمان را از طریق افزایش نیاز به پرسنل مربوطه گسترده نموده است.

مطلوبات انجام گرفته نشان داده است که در ایالت ساسکاتچوان کانادا، نظارت الکترونیکی بیشتر نسبت به مجرمین کم خطر اعمال شده است و حال آنکه با توجه به محدودیت های خاص اجرای این طرح نسبت به مشمولین طرح مراقبت های تعییقی که نسبت به مجرمین پر خطرتر اعمال می شود، بسیاری خواستار خروج از آن شده اند. زیرا واضح است که با مجرمین کم خطر از حیث کنترل و نظارت، شدیدتر از مجرمین پر خطرتر رفتار شده است. در این ایالت اجرای طرح مزبور این نتیجه را بدبناه داشته است که مشمولین نظارت الکترونیکی از شناس بیشتری جهت بازگشت مجدد به زندان بخوددار می باشند حال آنکه مجرمین پر خطرتر از چنین شناسی بی بهره خواهد بود. (Bonta et al., 1999, ۱۹۹۹)

جهت درک بهتر این مساله باید تمایزی این نکته را نیز در خاطر داشته باشیم که اجرای نظارت الکترونیکی تاثیر بسزایی بر نرخ تکرار جرم نداشته است.

میان برنامه هایی که نظارت الکترونیک در آن به عنوان یک گزینه محکومیت^{۱۳} به شمار می آید و برنامه هایی که طرح مزبور یکی از انواع گزینه های اصلاح و درمان^{۱۴} است قایل شد. اگر این طرح بعنوان یک گزینه محکومیت تلقی شود (مانند آنکه در ساسکاتچوان جریان دارد)، نظارت الکترونیکی افزایش خط و قوع نت و ایدنینگ را بدبناه خواهد داشت. اما اگر بعنوان یکی از گزینه های اصلاح و درمان به آن تکریسته شود، خروج فرد از جمعیت کیفری زندان را بدبناه خواهد داشت. در این حالت حتی ممکن است نظارت الکترونیکی بر آرای قضات تاثیرگذار باشد. بعلاوه ما شاهد نست و ایدنینگ نیز خواهیم بود. زیرا اجرای نظارت الکترونیکی در راستای طرح اصلاح و درمان، مستلزم بکار گرفتن پرسنل بیشتر و مأموران مراقبتی بیشتر می باشد. چنانچه پیشتر بیان شد در کلمبیا، قرار بر آن بود که اجرای طرح نظارت الکترونیکی بر عهده کارکنان اداره اصلاح و تربیت باشد اما از آنجا که تعداد مشمولین این طرح رو

- in my own home': The politics and practice of electronic monitoring. *Probation Journal*, 37, 72-77.
14. National Law Enforcement Corrections Technology Center. (1999). Keeping track of electronic monitoring [On-line]. Available: <http://nlectc.org/txtfiles/ElecMonasc.html>
15. Nellis, M. (1991). The electronic monitoring of offenders in England and Wales. *British Journal of Criminology*, 31(2), 165-185.
16. On Guard Plus Ltd. (2000). Frequently asked questions [On-line]. Available: <http://www.onguard-plus.com/faq.html>
17. Petersilia, J. (1988). A man's home is his prison. *Criminal Justice*, 2, 17-19, 40-42.
18. Roberts, J. V. (1999). The hunt for the paper tiger: Conditional sentencing after Brady. *Criminal Law Quarterly*, 42, 38-66.
19. Rubin, B. (1990). Electronic jails: A new criminal justice concern. *Journal of Offender Monitoring*, 3, 8-11.
20. Schmidt, A. (1998). Electronic monitoring: What does the literature tell us? *Federal Probation*, 62(2), 10-19.
21. Schmidt, A., & Curtis, C. (1987). Electronic monitors. In B. McCarthy (Ed.), *Issues in Criminal Justice: Vol. 4. Intermediate punishments: Intensive supervision, home confinement and electronic surveillance* (pp. 153-168). New York: Criminal Justice.
22. Solicitor General Canada. (1998). Corrections population growth: Second progress report for the federal/provincial/territorial Ministers responsible for justice [On-line]. Available: <http://www.sgc.gc.ca/epub/corr/e199810c/e199810c.htm>
23. Vancise, W. J. (1997). Home alone - but not forgotten: Is electronically monitored house arrest an effective alternative to imprisonment? [On-line]. Available: <http://www.acjnet.org/capcj/en/law/>

3. Cooprider, K.W., & Kerby, J. (1990). A practical application of electronic monitoring at the pretrial stage. *Federal Probation*, 54(1), 28-35.
4. Courtwright, K. E., Berg, B. L., & Mutchnick, R. J. (1997). Effects of house arrest with electronic monitoring on DUI offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 24(3/4), 35-51.
5. Del Carmen, R., & Vaughn, J. (1986). Legal issues in the use of electronic surveillance in probation. *Federal Probation*, 50(2), 60-69.
6. Dodgson, K., & Mortimer, E. (2000). Home detention curfew-The first year of operation. *Research Findings* (110).
7. Fay, S. J. (1993). The rise and fall of tagging as a criminal justice measure in Britain. *International Journal of the Sociology of Law*, 21, 301-317.
8. Fox, R. (1987). Dr. Schwitzgebel's machine revisited: Electronic monitoring of offenders. *Australia and New Zealand Journal of Criminology*, 20, 131-147.
9. Gomme, I. M. (1995). From big house to big brother: Confinement in the future. In N. Larsen, Ed., *The Canadian Criminal Justice System* (pp. 489-516). Toronto: Canadian Scholars' Press.
10. Maedel, T., & Brown, G. (1993). Electronically monitored home confinement: Issues and opportunities facing the Correctional Service of Canada. Vancouver: Vancouver District Parole Office.
11. Mainprize, S. (1992). Electronic monitoring in corrections: Assessing cost-effectiveness and the potential for widening the net of social control. *Canadian Journal of Criminology*, 34(2), 161-180.
12. Mortimer, E., Pereira, E., & Walter, I. (1999). Making the tag fit: further analysis from the first two years of the trials of curfew orders Research findings (105).
13. Muncie, J. (1990). 'A prisoner

به این سوال اغلب منفی است.

نظارت الکترونیکی از منظری دیگر در کانون توجه قرار دارد. نظارت مذبور علاوه بر محکومین به حبس، در مورد متهمن در انتظار دادرسی، مجرمین مشمول تعليق مراقبتی و نظایر آن نیز اعمال می شود. همچنین نسبت به برهکاران جوان و بزرگسالان با هر میزان درجه خطرناکی به اجرا درمی آید. اعمال معیاری همسان برای گونه های متفاوتی از مجرمین، با اصل تناسب مجازات ها (که طبق آن مجازات باید متناسب با ویژگی های مجرم باشد) تناقض خواهد داشت. آیا درست است که با مجرم کم خطری که برای نخستین بار مرتكب جرم شده است همانگونه رفتار شود که با مجرم پرخطر رفتار می شود؟ علاوه سوالی که در رابطه با متهمن در انتظار دادرسی مطرح می شود این است که آیا درست است که با افرادی که هنوز همانگونه رفتار می شود؟ عیب بزرگ نظارت مجازات رفتار می شود؟ عیب بزرگ نظارت الکترونیکی این است که به همه به یک چشم نگریسته می شود.

این نکته را نیز در خاطر داشته باشیم که اجرای نظارت الکترونیکی تاثیر بسیاری بر نرخ تکرار جرم نداشته است. در مجموع به نظر می رسد که نظارت الکترونیکی حوزه اصلاح و تربیت را وسیع تر نموده است و به همین دلیل است که اجرای آن از لحاظ اقتصادی در کاهش هزینه ها، تاثیری نخواهد داشت.

سوال قابل طرح در پایان این مقاله این است که با توجه به جایگزین های بسیاری که برای مجازات حبس می توان در نظر گرفت، چرا فقط فضای چشم به حربه نظارت الکترونیکی دوخته اند و از سایر گزینه ها روی بر تاخته اند؟ این ها سولانی است که یافتن پاسخ برای آنها به آسانی میسر نمی باشد.

فهرست منابع و مأخذ

- Beck, J.L., Klein-Saffran, J., & Wooten, H.B. (1990). Home confinement and the use of electronic monitoring with federal parolees. *Federal Probation*, 54(4), 22-31.
- Bonta, J., Rooney, J., & Wallace-Capretta, S. (1999). *Electronic monitoring in Canada*. Ottawa: Public Works and Government Services Canada.

101. net widening
102. sentencing option
103. corrections classification
option ◀

- 47. detention
- 48. Post-trial Monitoring
- 49. Newfoundland
- 49. Columbia
- 50. order
- 51. Saskatchewan
- 52. minimum risk
- 53. non-violent
- 54. Learning Resources Program
- 55. needs levels
- 56. effectiveness of treatment
- 57. Community Control Project
- 58. arriving late
- 59. leaving early
- 60. unauthorized exits
- 61. missing call-backs
- 62. tampering and losing power or telephone service
- 63. Home Detention Curfew (HDC) scheme
- 64. risk assessment
- 65. Saffran
- 66. Beck
- 67. Wooten
- 68. interview
- 69. time restriction
- 70. Los Angeles
- 71. assumption
- 72. attitude
- 73. intrusive
- 74. debates
- 75. Legal Issues
- 76. constitutional rights
- 77. privacy right
- 78. George Orwell
- 79. Consent
- 80. fully informed
- 81. without coercion
- 82. typical offenders
- 83. search and seizure
- 84. search warrant
- 85. diminished rights
- 86. circuit court
- 87. Arizona
- 88. Arizona Supreme Court
- 89. Utah Supreme Court
- 90. cruel and unusual punishment
- 91. Impact On The Family
- 92. violence
- 93. costs
- 94. intermittently
- 95. social services
- 96. Florida
- 97. Ontario
- 98. inaccurate
- 99. misleading
- 100. irrelevant

publications/elecmoni.html
24. Vaughn, J. (1989). A survey of juvenile electronic monitoring and home confinement. Juvenile and Family Court Journal, 40,(4), 1-36.

پی‌نوشت‌ها

- 1. Dr. Robert Schweitzgabel
- 2. Continuously signaling devices
- 3. Central computer
- 4. Receiver/dialer
- 5. Transmitter
- 6. Global Positioning System (GPS)
- 7. Conditional release
- 8. Probation
- 9. Youths
- 10. Adults
- 11. Recidivism rate
- 12. Net widening
- 13. Equality
- 14. Rights to privacy
- 15. The theory of diminished right
- 16. Custody-bound offenders
- 17. Judge Jack Love
- 18. New Mexico
- 19. Spiderman
- 20. Florida
- 21. Continuously signaling
- 22. Programmed contact
- 23. 'Active' systems
- 24. Correctional official
- 25. Passive system
- 26. random
- 27. specific times
- 28. voice verification
- 29. pager
- 30. approved location
- 31. Caller-ID
- 32. suspect groups
- 33. work release (day parole) programs
- 34. Pre-trial Monitoring
- 35. trial
- 36. Cooprider & Kerby
- 37. Lake County, Illinois
- 38. overcrowding crisis
- 39. Pretrial Services Unit
- 40. recognizance bond
- 41. Pretrial Bond Supervision (PTBS)
- 42. the riskier clients
- 43. serious charges
- 44. repeat offenders
- 45. technical violations
- 46. arrest